

більше уваги вдома. Така командна робота, підтримка і взаєморозуміння допоможе отримати чудові результати у навчанні та розвитку дитини

Список літературних джерел:

1. Алмазова, Е. (1973). Логопедическая работа по восстановлению голоса у детей. Москва, С 35-80.
2. Доленко, О. (2002). Діагностична інформативність методу електропунктури у виявленні супутніх патофізіологічних порушень у дітей з уродженими вадами піднебіння. Вісник проблем біології і медицини. № 7, С.104-106.
3. Конопляста, С. (2008). Розвиток дітей із вродженими незрощення губи та піднебіння. Теорія та практика. Київ. С 212.
4. Конопляста, С. (2011) Агреговані результати дослідження функціональної системи мови та мовлення дітей із вродженими незрощеннями губи та піднебіння. Дефектологія. №1. С. 38-42.
5. Харьков Л.В., Яковенко Л.М. (1998). Ефективність логопедичного навчання за раннього хірургічного відновлення піднебіння. Дефектологія. №4. С. 19-20.

Матвєєва Олена,
аспірантка

Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
Київ, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДИТИНИ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ

Дослідження вітчизняних та зарубіжних дослідників показують, що за останні десять років кількість дітей з розладами аутичного спектра у світі зросла майже у триста разів. Поширеність розладів аутичного спектру коливається в межах 4-8 випадків на 10 тис. дітей, тобто приблизно 0,04-0,08% дитячої популяції, а поєднання аутизму з розумовою відсталістю – до 20 на 10000. Показник поширеності цієї патології в Україні, за офіційними статистичними даними, становить 2 на 10 тис. осіб (0,2%), що може свідчити про необхідність активізації психолого-педагогічної допомоги дітям даної категорії. Слід зазначити, що наведені цифри відбивають лише випадки так званого типового аутизму, відомого як синдром Каннера.

Коли родина дізнається про аутизм дитини, батькам важко змиритися з цією інформацією, з питаннями «Як?», «Чому?», «За що?» . Вони не завжди усвідомлюють, що лише раннє втручання та спеціальне корекційно-розвивальне навчання може максимізувати потенціал дитини. Тобто, у майбутньому при належному психолого-педагогічному супроводі така дитина може здобути освіту, мати друзів, стосунки. У зрілому віці діти з розладами аутичного спектра можуть не тільки опанувати робочі професії, але й здобувати визнання у суспільстві. Прикладом можуть слугувати відомі в усьому світі Білл Гейтс, НаокіХігасіда, ТемплГрендін та багато інших.

Якими б не були фізичні чи психічні обмеження, дитина завжди має внутрішні резерви розвитку, активізація яких може значно покращити перебіг психофізичного розвитку і як наслідок, якість життя. Як показує практика провідних країн світу, більшість дітей з особливими освітніми потребами можуть навчатися в освітніх закладах за умови використання моделі інклюзії. Якість навчального процесу багато у чому визначається тим, наскільки повно враховані та реалізовані потенційні можливості навчання та розвитку кожної дитини, її індивідуальні особливості.

Основною роботою вчителя є створення повноцінного освітнього середовища зі спеціальними програмами для корекції та виховання дітей із розладами аутичного спектра. Пріоритетними напрямками роботи педагогічних працівників є сприяння емоційному та пізнавальному розвитку кожної дитини, щоб вона почувалась унікальним, повноцінним учасником суспільного життя. До 6 років мозок дитини активно засвоює інформацію. Тому зусиллями вчителів у цьому напрямі можна зупинити накопичення негативних наслідків аутизму.

Основним завданням педагогічного процесу в контексті інклюзивного навчання має бути створення особливого емоційно-пізнавального (когнітивного) ставлення до «особливої дитини». У закладі освіти, з одного боку, має панувати не жалість до такої дитини, а турбота, емпатія, чуйність і тактовна взаємодія, а з іншого – ставлення до неї як до рівноправного члена колективу.

В останнє десятиріччя в Україні спостерігається зацікавленість цією

проблемою як науковцями, так і практиками (Т. Ілляшенко, С. Конопляста, К. Островська, М. Рождественська, Т. Скрипник, М. Химко, Д. Шульженко). На наш погляд, проблема психолого-педагогічного супроводу дітей з розладами аутичного спектра потребує подальшого вивчення та удосконалення.

Емпіричну частину проведеного нами дослідження було спрямовано на визначення рівня готовності педагогів закладу загальної середньої освіти до здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з розладами аутичного спектра. Виявлено ряд недоліків та труднощів, зокрема те, що більше половини опитаних не володіють: прийомами та методами роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, знаннями про структуру дефекту дітей з РАС, спеціальними або корекційними освітніми програмами та інноваційними технологіями. Водночас, більшість вчителів знають основні принципи інклюзивної освіти і позитивно ставляться до впровадження інклюзивної освіти та вмотивовані до вдосконалення навичок у сфері інклюзії.

У результаті аналізу сучасних методик, які є в арсеналі кожної Команди супроводу, з'ясовано, що вони не дають можливості своєчасно, ще до зміни соціально-педагогічної ситуації, спрогнозувати усі можливі варіанти соціалізації школяра з виключенням деструктивних шляхів адаптації. Навіть високий рівень психологічної готовності дитини до школи не гарантує однозначно ефективної адаптації її до шкільного оточення. Тому зі вступом дитини до школи доцільно проводити вивчення в межах двох діагностичних мінімумів: 1) визначення рівня психологічної готовності до школи, 2) вивчення реальної адаптації школяра.

На наш погляд, учитель – це фахівець, який може зосередитись на послідовній роботі щодо формування базової безпеки та довіри, підготувати та цілеспрямовано проводити роботу, спрямовану на соціальний розвиток дітей з розладами аутичного спектра. Для цього він повинен розуміти особливості соціальних (швидше – асоціальних) проявів дитини. Найхарактернішим недоліком дітей з розладами аутичного спектра є те, що вони переважно не мають позитивного досвіду спільної роботи з іншими дітьми. Вони також характеризуються певною самодостатністю, бажанням побути наодинці, нездатністю щось робити з іншими дітьми; у них не вироблені рольові позиції

«вчитель-учень», здатність виконувати вказівки дорослого, виконувати загальноприйняті правила.

У контексті супроводу дитини з особливими освітніми потребами в освітньому просторі робота практичного психолога спрямована на розвиток її соціального інтелекту як цілісної здатності розуміти взаємозв'язок між людьми та соціальними подіями. Розвиток базової довіри до дітей з розладами аутичного спектра, а також соціальні знання та вміння дадуть змогу їх оптимальній взаємодії з дорослими та однолітками не лише в закладі освіти, а й у спільноті людей.

Залучення в освітній простір дитини з розладами аутичного спектра є полісистемним процесом, який може відбуватися лише за умови, що члени міждисциплінарної групи підтримки зможуть розробити ефективну Індивідуальну програму розвитку, цілеспрямовано її реалізовувати та контролювати результати всіх етапів цього процесу.

Наша психолого-педагогічна експериментальна діяльність дала змогу з'ясувати вимоги до членів команди підтримки, які повинні бути компетентними у створенні ефективних чи відповідних умов для навчання та розвитку дітей з аутизмом, вміти створювати ці умови, працюючи в команді. Ці умови повинні базуватися на екологічних ресурсах (предметно-просторових, організаційно-семантичних, соціально-психологічних) та ресурсах дитини (її сильних сторонах та передумовах гармонійного розвитку: тонічна регуляція, сенсорна інтеграція, базове почуття безпеки та довіри).

Для запровадження інклюзивної моделі освітньої діяльності заклад освіти повинен відповідати певним вимогам, у тому числі й у частині забезпечення освітнього процесу наступними умовами (що це за умови, недоречно використовувати цей термін): 1) створення доступного освітнього середовища; 2) впровадження ефективних засобів та методів реалізації процесу виховання та навчання дітей з розладами аутичного спектра, навчальних матеріалів, технічних засобів навчання як колективного, так і індивідуального використання, застосування різних форм корекційно-розвиваючого заняття; 3) забезпечення процесу психолого-педагогічного супроводу дітей з розладами аутичного спектра міждисциплінарною командою фахівців.

На основі проведеного дослідження визначено та обґрунтовано шляхи вдосконалення психолого-педагогічної підтримки дітей із розладами аутичного спектра в загальній середній освіті з інклюзивним навчанням та розроблено відповідні рекомендації, що сприяють спільній роботі всіх членів команди психолого-педагогічного супроводу дітей з розладами аутичного спектра. Саме командна взаємодія передбачає координацію всіх учасників процесу психолого-педагогічного супроводу (фахівців та батьків) у таких видах діяльності, як: оцінка розвитку дитини, розробка індивідуальної програми розвитку для неї (із зазначенням поточних цілей її розвитку, заходи щодо створення для неї безбар'єрного середовища, алгоритм роботи кожного члена групи підтримки), моніторинг навчання та розвитку дитини.

Список літературних джерел:

1. Базима Н. В. До проблем обстеження стану мовленнєвого розвитку у дітей з порушенням аутичного спектра. Логопедія, №1, 2011, С. 5-10.
2. Григорян О. О. Педагогічне обстеження дітей молодшого шкільного віку з синдромом дитячого аутизму. Корекційна педагогіка. 2005. №4. С. 34-46.
3. Нікольська О. С. Дитина з аутизмом. Шляхи допомоги. Москва, Теревинф, 2005.
4. Блеч Г., Трикоз С. Інклюзивне навчання. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Літера ЛТД, 2019. 40 с.
5. Скрипник Т. В. Системна психокорекція дітей з розладами аутичного спектра. Педагогічна і психологічна наука в Україні: зб. наук. праць. Київ, 2016. С. 388-398.

Мацола Ірина,

студентка II курсу магістратури

Факультет історичний і соціально-психологічний
Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди,
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

Дошкільний вік є важливим періодом у розвитку дитини, так як в цей час інтенсивно розвивається психіка, формується мова і розвивається мовлення, закладаються основи довільної уваги та сприймання, розвиваються мислення і мовлення. Наявний досвід практичної діяльності, сформовані можливості